

כהן, דוד (1882-1967)

(David Cohen). מנהיג ציוני ועסקן יהודי בהולנד. כ' נולד בדוונטר (Deventer), התמחה בפפירולוגיה והיה פרופסור להיסטוריה עתיקה בליידן ואחר-כך באמסטרדם. מצעירותו היה פעיל בעניינים יהודיים. ב-1904 הצטרף לתנועה הציונית ומלא בה תפקידים מרכזיים. הוא היה מן היוזמים והמארגנים של איגוד הסטודנטים הציונים ופדרציית הנוער היהודי, ובמלחמת-העולם הראשונה סייע לפליטים יהודים, בעיקר מגרמניה, והיה מזכיר הוועדה לפליטים. כ' היה גם חבר מועצת הקהילה בהאג ואחר-כך באמסטרדם, וב-1934 נבחר לוועדה המתמדת של ארגון הקהילות האשכנזיות. ב-1933, בעלות הנאצים לשלטון בגרמניה, יזם כ' את הקמת הוועדה לעניינים יהודיים מיוחדים (Comité Voor Bijzondere Joodse Belangen) והיה יושב-ראש פעיל של ועדת הפליטים שלה.

אחרי כיבוש הולנד בידי הגרמנים במאי 1940 היה כ' בין יוזמי הקמת הוועדה היהודית המתאמת (דצמבר 1940) וחבר בה. ב-12 בפברואר 1941 הקימו כ' ואברהם אשר, את המועצה היהודית (היודסה ראט). המועצה הוקמה ביוזמת הגרמנים, וכ' היה אחד מהיושבים-הראש שלה. הוא היה מעורב בעבודתה היומיומית, מבחינה ארגונית וברמות הביצוע, ועיצב את מדיניותה כלפי ממשל הגרמנים. כבר בימי המלחמה נמתחה ביקורת חריפה על היודסה ראט, ועל רקע זה היה כ' שרוי במחלוקת עם לודוויק ארנסט ויסר, שהתנגד לשיתוף-פעולה עם הגרמנים. גם ביודסה ראט עצמו עוררה מדיניותו של כ' התנגדות, אך תמיד הצליח לגבור על מתנגדיו ולהשיג במליאת הוועדה המתאמת רוב לעמדתו.

ב-23 בספטמבר 1943 נעצר כ' עם שאר חברי היודסה-ראט שנשארו באמסטרדם, הועבר למחנה וסטרבורק ואחר-כך לטרזינשטט. בשובו להולנד אחרי המלחמה הגישה ממשלת הולנד תביעה משפטית נגדו באשמת שיתוף-פעולה עם האויב. כ' נעצר, ואולם, אחרי חקירה נסגר התיק נגדו. הוגשה נגדו תלונה לבית-דין יהודי, וכ' הגן על מדיניותו בלהט בפני בית-הדין ההוא. בית-הדין הרשיע אותו ושלל ממנו את הזכות למלא תפקידים במוסדות יהודיים (1947). ב-1950 בוטל פסק-הדין. כ' חזר למשרתו באוניברסיטה, אך לא הוסיף להיות פעיל בציבור היהודי. ב-1955 פירסם את זכרונותיו בספר Zwervend en Dolend ('נע ונד').